SVEA HOVRÄTT
Miljööverdomstolen

DOM
2003-12-22

Stockholm

Mål nr M 10565-02
Aktbilaga 31

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE
Växjö tingsrätts, miljödomstolen, deldom 2002-11-14 i mål nr M 436-01, se bilaga A

KLAGANDE OCH MOTPART
Zinkgruvan Mining Aktiebolag, 556433-8639, 696 81 ZINKGRUVAN

Ombud
Advokaten **LV** , Box 7493, 103 92 STOCKHOLM

KLAGANDE OCH MOTPART
TN

Ombud
Förbundsjuristen **LE** , LRF Konsult Juridiska Byrån, Box 30229, 104 25 STOCKHOLM

SAKEN
Ställande av säkerhet

MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Miljööverdomstolen ändrar miljödomstolens domslut på så sätt att Miljööverdomstolen

   a) upphäver vad miljödomstolen förordnat under rubriken Säkerhet

   b) att tidpunkten i villkorspunkten 6 bestäms till den 1 november 2006

   c) att tidpunkterna i villkorspunkterna 10 och 11 bestäms till den 30 juni 2004

   d) att tidpunkten i villkorspunkten 13 bestäms till den 1 december 2004

   e) att senaste tidpunkten för redovisning av uppskjutna frågor om utsläpp av vatten från klarningssjön jämte förslag till villkor bestäms till den 1 november 2005.

2. Miljööverdomstolen skjuter upp frågan om ställande av säkerhet för att de skyldigheter som gäller avslutnings- och efterbehandlingsåtgärder fullgörs.

Bolaget skall utifrån upprättad efterbehandlingsplan beräkna kostnaderna för efterbehandlingen. Av utredningen skall framgå kostnaderna för att nu efterbehandla verksamhetsområdet samt i vilken omfattning och med vilken takt kostnaderna för efterbehandling förväntas öka när det nya tillståndet tas i anspråk. Av utredningen skall det framgå när efterbehandlingen bedöms utföras och om det är möjligt att inleda efterbehandlingen av något område i ett tidigare skede. Utifrån utredningen skall bolaget inkomma med förslag på säkerhet. Förslaget kan innebära att säkerheten skall ställas som ett engångsbelopp eller successivt. Det senare förutsätter dock att säkerhetens storlek vid varje tillfälle motsvarar kostnaderna för efterbehandling. Beträffande den del av säkerheten som avser efterbehandling av sandmagasinet kan bolaget föreslå att säkerheten skall ha en annan beskaffenhet än vad som framgår av 2 kap. 25 § utsökningsbalken. Säkerheten måste dock ha en sådan beskaffenhet att den är möjlig för tillsynsmyndigheten att ta i anspråk vid behov. Redovisning jämte förslag på ställande av säkerhet skall ges in till miljödomstolen senast den 1 december 2004.

3. Miljööverdomstolen förordnar som provisoriskt villkor för tiden intill dess annat bestäms att tillståndet får tas i anspråk endast under förutsättning av att Zinkgruvan Mining Aktiebolag ställer säkerhet om 65 miljoner kr för kostnaderna för avslutnings- och efterbehandlingsåtgärder. Säkerheten, som skall bestå av pant eller borgen enligt bestämmelserna i 2 kap. 25 § utsökningsbalken, skall godkännas av miljödomstolen innan tillståndet får tas i anspråk.

4. Miljööverdomstolen förordnar att tillståndet får tas i anspråk även om domen inte vunnit laga kraft.

YRKANDEN M.M. I MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Zinkgruvan Mining Aktiebolag (bolaget) har yrkat att Miljööverdomstolen upphäver den del av miljödomstolens dom som avser ställande av säkerhet om 150 miljoner kr och i stället förordnar om en prövotid för fastställande av säkerhet. Av prövotidsvillkoret bör framgå att bolaget senast vid prövotidens utgång skall redovisa en efterbehandlingsplan som varit föremål för länsstyrelsens godkännande och att bolaget med utgångspunkt från kostnadsberäkningar samt tider för genomförande av planen skall föreslå villkor för ställande av säkerhet.

TN har yrkat att miljödomstolens dom ändras i den del som avser ställande av säkerhet på så sätt att bolaget skall åläggas att ställa en säkerhet om 250 miljoner kr för fullgörande av skyldigheter som gäller avslutnings- och återställande åtgärder, varav 200 miljoner kr skall reserveras för arbeten vid sandmagasin och dammar.

Part har bestritt motparts yrkande.

Bolaget har påpekat att de tider som gäller enligt miljödomstolens dom för vissa åtgärder och redovisningar bör flyttas fram eftersom verkställighetsförordnandet upphävts.

Yttranden har inkommit från Naturvårdsverket och Svenska Bankföreningen.

Miljööverdomstolen avgör med stöd av 23 kap. 6 § första stycket första meningen miljöbalken målet utan huvudförhandling.

UTVECKLANDE AV TALAN I MILJÖVERDOMSTOLEN

Bolaget

Avfallssand från gruvverksamhet har kommit att inkluderas i deponeringsdirektivet utan föregående genomlysning av konsekvenserna för den europeiska gruvnäringen samt för miljön. Inom Naturvårdsverket pågår för närvarande arbete med att utarbeta allmänna råd och handbokstext för deponering av vissa avfall som uppkommer vid prospektering, utvinning, behandling eller lagring av mineraltillgångar. Vidare pågår inom EU ett arbete med att ta fram ett särskilt deponeringsdirektiv för bl.a. gruvindustrin. Miljödomstolens dom innebär att den säkerhet bolaget skall ställa har kommit att bedömas efter ett regelverk som är i behov av ny vägledning.

Miljödomstolen har inte klargjort sina skäl för att föreskriva en säkerhet som motsvarar, inte endast uppskattade kostnader för att efterbehandla sandmagasinet (deponisäkerhet), utan även säkerhet för en framtida behandling av det totala industriområdet.

Formerna för den av miljödomstolen fastställda säkerheten ansluter till den hänvisning som i 16 kap. 3 § miljöbalken görs till utsökningsbalken. I 15 kap. 34 § miljöbalken, som uppställer ett obligatoriskt krav på säkerhet för verksamhet som omfattar deponering, hänvisas emellertid inte till 2 kap. 25 § utsökningsbalken. I stället anges *annan lämplig åtgärd* som alternativ till en ekonomisk säkerhet. Bolaget har under en lång följd av år gjort reserveringar i bokslut motsvarande successivt ökad skuld för efterbehandlingskostnader. Det innebär att kommande års verksamhet skall belastas av den tillkommande efterbehandlingskostnad som följer av ökad brytning av malm med efterföljande deponering av avfallssand. Skäligen bör en fortlöpande avsättning kunna ske genom reserveringar i bokslutet. För bolaget kan grovt göras bedömningen att nuvarande återställningsåtgärder för sandmagasin och klarningssjö m.m. skulle dra en kostnad i storleksordningen 60 - 70 miljoner kr. Det motsvarar vad bolaget hittills reserverat i balansräkningen.

I förarbetena rörande säkerhet redovisas inte någon konsekvensbedömning rörande formen för ställande av säkerhet i beaktande av de finansiella belastningar som det innebär för företagen. Bankerna har påtagliga betänkligheter för bankgarantier som löper mer än tio år. Därtill ställer bankerna krav på att motsvarande belopp som bankgarantin placeras i spärrat konto hos banken. Innebörden av detta är således att sedvanlig upplåning av ett belopp motsvarande säkerheten måste komma till stånd. Den finansiella belastningen för bolaget blir härigenom utomordentligt negativt påverkad av en upplåning som motsvarar cirka fem års normalt investeringsutrymme.

Miljödomstolen har föreskrivit säkerheten som en engångsåtgärd. En säkerhet bör dock kunna byggas upp successivt i takt med att efterbehandlingsbehov uppstår. Praxis är oklar huruvida successiv uppbyggnad av säkerhet kan godtas.

En aspekt som inte beaktats vid kostnadsberäkningarna är den låga sulfidhalten i avfallssanden. Det torde inte vara osannolikt att det i ett kommande direktiv för gruvavfall anges olika gränsvärden för sulfidhalt, kopplat till metodval och omfattning av efterbehandling. Vid ett sådant förhållande finns skäl att anta att kostnaderna för efterbehandling blir betydligt lägre än de hittills uppskattade. Tillsynsmyndigheten kan påfordra ytterligare säkerhet för det fall det visar sig att en redan ställd säkerhet bedöms vara otillräcklig. Det är rimligt att bestämmelsen tillämpas på ett sådant sätt att en inledningsvis beslutad säkerhet inte "för säkerhets skull" fastställs till oskäligt hög nivå. Det kan förmodas att säkerheten i förevarande fall har blivit tilltagen i överkant.

Den fastställda säkerheten utgår från kostnadsberäkningar som inte bygger på en fastställd efterbehandlingsplan. För att ett mer rättvisande beslutsunderlag skall ligga till grund för beslut bör en anpassad efterbehandlingsplan utarbetas. Först sedan länsstyrelsen godkänt efterbehandlingsplanen finns ett tillräckligt underlag för att avsättning till säkerhet skall kunna beslutas. För framtagande av en ändamålsenlig efterbehandlingsplan behövs ytterligare en tid. Naturvårdsverkets arbete med framtagande av vägledningsmaterial angående säkerhet för deponier bör föreligga vid slutlig prövning av målet. Totalt bör prövo-

tiden löpa på två år. Ett alternativ är att målet förklaras vilande i avbidan på i första hand på Naturvårdsverkets arbete.

TN

Han äger den mark där det befintliga och utökade sandmagasinet med dammar är beläget. Eftersom en fastighetsägare kan bli ansvarig för återställningsåtgärder är det viktigt för honom att ett tillräckligt stort belopp finns deponerat hos länsstyrelsen för den händelse att verksamhetsutövaren skulle gå i konkurs eller av annat skäl inte kunna ställas till ansvar.

Den mark där sandmagasinet är beläget har tagits i anspråk med stöd av minerallagstiftningen och omfattar cirka 75 ha. För det utökade sandmagasinet avses ytterligare cirka 35 ha av hans mark tas i anspråk. Efter avslutad deponering skall marken återställas och återgå till skogsmark. Av bolagets redovisning av hur återställningen och efterbehandlingen skall gå till framgår att sandmagasinet kommer att kräva den största insatsen både arbetsmässigt och ekonomiskt. Återställningen innebär att marken först skall täckas med krossat gråberg, morän och jord. Marken skall därefter beskogas. Bolagets kostnadsuppskattning, som miljödomstolen verkar ha haft som utgångspunkt vid sina överväganden, förutsätter att de angivna volymerna fyllnadsmassor kan erhållas, fraktas till platsen, schaktas ut och förses med vegetation till en kostnad understigande 100 kr/m^3. En kostnad om 200 kr/m^3 torde vara mer rättvisande, vilket skulle ge en återställnings- och efterbehandlingskostnad på 200 miljoner kronor enbart för sandmagasinet. Det skall också beaktas att återställningen kan behöva ske utan samband med gruvverksamhetens successiva avslutande, dvs. att överskottsmassor från gruvan samt maskiner, teknisk utrustning och personal i gruvverksamheten inte kan utnyttjas som planerat. Ett sådant förfarande skulle medföra högre kostnader.

Han motsätter sig bolagets yrkande om prövotid då det skulle innebära att verksamheten kan drivas vidare under avsevärd tid utan att någon som helst säkerhet för återställningen finns.

YTTRANDEN I MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Svenska Bankföreningen

För banken innebär utställandet av en bankgaranti ett åtagande som i princip kan jämställas med beviljande av kredit. Enligt bankrörelselagen (1987:617) får kredit endast beviljas om kredittagaren på goda grunder kan förväntas fullgöra låneförbindelsen. Dessutom krävs betryggande säkerhet i fast eller lös egendom eller i form av borgen. Vid kreditgivning till miljöfarlig verksamhet genomför bankerna i ökande omfattning miljöriskanalyser. Bankens uppdragsgivare skall alltid teckna en motförbindelse till banken för den utfärdade garantin. I motförbindelsen bekräftar uppdragsgivaren sin skyldighet att betala till banken vad banken visar att den erlagt på grund av garantin. Banken kräver

att uppdragsgivaren ställer säkerhet för motförbindelsen. Detta kan ske genom separata eller generella pantförskrivningar eller borgensförbindelser. Säkerhet kan också ställas genom att belopp spärras på konto. Genom att uppdragsgivaren behöver ställa säkerhet för garantin minskar normalt uppdragsgivarens utrymme för att ta upp andra krediter. Det går dock inte att generellt hävda att kostnaden för redan beviljade krediter ökar till följd av att en bankgaranti beviljats.

För garantin utgår en årlig avgift på garantibeloppet. Denna kan uppgå till i storleksordningen 1-2 procent, men den exakta nivån bestäms individuellt och är beroende av uppdragsgivarens ekonomiska ställning, vilken säkerhet som ställs och övriga affärsrelationer mellan banken och uppdragsgivaren. Om löptiden är lång ökar sannolikheten för att avgiften förändras under giltighetstiden.

Bankgarantins giltighetstid är knuten till huvudförbindelsen, dvs. uppdragsgivarens avtal med förmånstagaren. Om förbindelsen inte är tidsbegränsad införs i bankgarantin normalt en uppsägningsbestämmelse. Garantier med en giltighetstid överstigande tio år är ovanliga. Det förekommer dock att sådana utfärdas av de svenska bankerna.

Av miljödomstolens domslut framgår att tillståndet för den miljöfarliga verksamheten gäller till den 1 december 2017. Det kan antas att avslutnings- och efterbehandlingsåtgärder vidtas därefter. Det är oklart hur lång tid som erfordras för dessa åtgärder. Om tiden inte kan anges i förväg innebär det också att löptiden för en bankgaranti som skall säkerställa efterbehandlingsåtgärder blir obestämd. Vidare framgår att säkerheten fastställts till ett belopp i 2002 års prisnivå. Detta torde vara ett uttryck för att beloppet kan komma att räknas om till den prisnivå som gäller då en bankgaranti eventuellt kan behöva infrias. Det torde inte vara möjligt att bedöma den kommersiella risk som en bank ikläder sig genom att utfärda en garanti, vars löptid är obestämd och där beloppet inte är slutligen bestämt. Under sådana förhållanden torde flertalet banker begära att uppdragsgivaren som säkerhet pantförskriver medel på inlåningskonto motsvarande garantibeloppet.

En bankgaranti kan formellt sett användas som säkerhet för återställningsåtgärder, men osäkerheten om belopp och löptid kan utgöra komplicerande faktorer. Den totala kostnaden för garantin är normalt sett nära knuten till längden på garantins giltighetstid.

Naturvårdsverket

Det är oklart huruvida miljödomstolen beslutat om ställande av säkerhet med stöd av 16 kap. 3 § eller 15 kap. 34 § miljöbalken. Vad Naturvårdsverket anför hänför sig till ställningstaganden rörande 15 kap. 34 § miljöbalken, dvs. deponeringsverksamhet och inte 16 kap. 3 § miljöbalken.

Ställande av säkerhet utgör en möjlighet för samhället att försäkra sig om att en verksamhetsutövare, i varje given situation, har tillräckliga medel för avslut-

ning och efterbehandling. För att säkerheten skall fylla detta syfte måste medlen alltid vara tillgängliga för tillsynsmyndigheten att ta i anspråk vid behov. Det kan därför inte anses tillräckligt att ett bolag enbart gör fortlöpande avsättningar i bokslutet. I övrigt vad gäller säkerhetens beskaffenhet så har Naturvårdsverket ännu inte någon utarbetad ståndpunkt. I 15 kap. 34 § miljöbalken görs inte någon hänvisning till utsökningsbalken, såsom det görs i 16 kap. 3 § miljöbalken. Det finns dock inte något som talar för att de former för säkerhetens ställande som anges i 16 kap. 3 § miljöbalken inte skulle godtas vid ställande av säkerhet enligt 15 kap. 34 § miljöbalken.

Behovet av säkerhet kan variera under en deponis drifttid. Säkerhetens storlek torde kunna anpassas till riskerna under olika perioder av driften, varför en exempelvis årlig revidering är lämplig.

En grundläggande utgångspunkt är att en ny verksamhet inte får påbörjas före det att ekonomisk säkerhet har ställts. Naturvårdsverket kan endast tillstyrka yrkandet om prövotid under förutsättning att en ekonomisk säkerhet ställs som är tillgänglig för tillsynsmyndigheten. Säkerheten bör åtminstone motsvara det efterbehandlingsbehov som uppstår genom den verksamhet som bedrivs fram till dess den ekonomiska säkerheten revideras.

MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser

Enlig 16 kap. 3 § första stycket miljöbalken får tillstånd, godkännande eller dispens enligt balken eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av balken, för sin giltighet göras beroende av att den som avser att bedriva verksamheten ställer säkerhet för kostnaderna för efterbehandling och andra återställningsåtgärder som verksamheten kan föranleda. Staten, kommuner, landsting och kommunalförbud behöver inte ställa säkerhet. Av andra stycket framgår att om det kan antas att ställd säkerhet inte längre är tillräcklig, får den myndighet som prövar frågan om tillstånd, godkännande eller dispens besluta om ytterligare säkerhet. Av sista stycket framgår att i fråga om beskaffenheten av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken samt att säkerheten skall prövas av tillståndsmyndigheten och förvaras av länsstyrelsen.

I specialmotiveringen till nämnda bestämmelse anförs bl.a. följande (se prop. 1997/98:45 del 2 s. 205). I samband med att tillstånd lämnas för en verksamhet skall frågan om säkerhet för verksamheten prövas och om sådan säkerhet skall ställas, fastställs detta av tillståndsmyndigheten genom villkor. Starka skäl att meddela villkor om säkerhet föreligger om den aktuella verksamheten kan förutses avslutas inom viss tid och det kan föreligga ett efterbehandlingsbehov.

Bestämmelsen i 16 kap. 3 § miljöbalken innefattar inget obligatoriskt krav på säkerhet, vilket enligt artikel 8 a) i rådets direktiv 1999/31/EG av den 26 april 1999 om deponering av avfall (deponeringsdirektivet) är en förutsättning för

tillstånd. För att uppfylla direktivets krav infördes, med ikraftträdande den 1 juli 2002, 15 kap. 34 § miljöbalken (se prop. 2001/02:65 s. 66).

Enligt 15 kap. 34 § miljöbalken får tillstånd till en verksamhet som omfattar deponering av avfall meddelas endast om verksamhetsutövaren ställer en ekonomisk säkerhet för att de skyldigheter som gäller för deponeringsverksamheten fullgörs eller vidtar någon annan lämplig åtgärd för sådant säkerställande.

Med avfall avses enligt 15 kap. 1 § miljöbalken varje föremål, ämne eller substans som ingår i en avfallskategori och som innehavaren gör sig av med eller avser eller är skyldig att göra sig av med.

Av 5 § avfallsförordningen (2001:1063) framgår att en deponi är en upplagsplats för avfall.

Sandmagasinet Enemossen utgör en deponi för avfall och därmed uppställer 15 kap. 34 § miljöbalken ett obligatoriskt krav på att säkerhet ställs för kostnaderna för efterbehandling av sandmagasinet. Krav på säkerhet för kostnaderna för efterbehandling av bolagets övriga verksamhetsområde kan ställas med stöd av 16 kap. 3 § miljöbalken under förutsättning att det föreligger ett behov av efterbehandling.

Säkerhetens storlek

Ställande av säkerhet innebär en garanti för att verksamhetsområdet kan efterbehandlas oberoende av verksamhetsutövarens status och ekonomiska situation vid tidpunkten då efterbehandlingen skall utföras. För att fylla sitt syfte skall säkerheten vid varje tillfälle motsvara kostnaderna för efterbehandling. Av det anförda följer att det inte är nödvändigt att säkerhet ställs för kostnader motsvarande det totala efterbehandlingsbehovet redan när verksamheten startas. Varken 15 kap. 34 § eller 16 kap. 3 § miljöbalken innefattar ett krav på att säkerheten ställs som ett engångsbelopp. Under förutsättning att det är möjligt att utreda i vilken takt efterbehandlingsbehovet uppkommer finns det sålunda inget hinder mot att säkerheten ställs successivt.

Bolaget bedriver en verksamhet som kommer kräva omfattande efterbehandlingsåtgärder, främst beträffande sandmagasinet. I fråga om sandmagasinet är ställande av säkerhet dessutom obligatoriskt. Med hänsyn till att det är fråga om att ställa säkerhet med stora belopp bör bolaget ges tillfälle att under en prövotid närmare utreda behovet av efterbehandling av sandmagasinet vid olika tidpunkter och kostnaderna för dessa åtgärder samt i vilken utsträckning efterbehandling kommer erfordras för området i övrigt och kostnaderna härför. Bolaget bör också ges tillfälle att utreda huruvida säkerhet skall ställas som ett engångsbelopp eller om det är möjligt att ställa säkerheten successivt. Utredningen sker lämpligen i anslutning till arbetet med den efterbehandlingsplan som bolaget skall upprätta enligt villkorspunkten 13 i miljödomstolens domslut.

Oavsett prövotidsförordnandet måste bolaget ställa en säkerhet för att få ta sitt nya tillstånd i anspråk. Under prövotiden anser Miljööverdomstolen att det är tillräckligt att bolaget ställer en säkerhet för kostnader för efterbehandling av sandmagasinet enligt det obligatoriska kravet i 15 kap. 34 § miljöbalken. Sandmagasinet har idag en yta om ca 50 ha. Bolagets nya tillstånd innebär att magasinets yta kommer öka till ungefär 88 ha. Bolaget har översiktligt beräknat kostnaderna för att slutligt efterbehandla sandmagasinet till 100 miljoner kr. Bolaget har också uppgett att nuvarande återställningsåtgärder för sandmagasin och klarningssjö m.m. skulle medföra en kostnad om 60 - 70 miljoner kr. Dessa uppgifter kan läggas till grund för den bedömning som nu skall göras av kostnaderna för efterbehandling. Bolaget bör därför under prövotiden ställa en säkerhet om 65 miljoner kr för kostnader för efterbehandling.

Säkerhetens beskaffenhet

Vid ställande av säkerhet med stöd av 16 kap. 3 § miljöbalken anges, genom en hänvisning till utsökningsbalken, hur säkerheten skall vara beskaffad. Motsvarande hänvisning finns inte i 15 kap. 34 § miljöbalken. Enligt denna bestämmelse skall det vara fråga om en ekonomisk säkerhet eller en annan lämplig åtgärd.

För att en säkerhet i detta fall skall fylla sitt syfte måste medlen kunna göras tillgängliga för efterbehandlingsåtgärder som annars inte skulle komma till utförande. Det kan inte anses tillräckligt att ett bolag gör fortlöpande avsättningar i bokslutet. Miljööverdomstolen finner därför att den säkerhet om 65 miljoner kr som bolaget nu skall ställa bör bestå av pant eller borgen inklusive bankgaranti. Under prövotiden har bolaget möjlighet att utreda andra former för ställande av säkerhet.

Tidpunkten för ställande av säkerhet

Enligt 16 kap. 3 § miljöbalken får tillstånd för sin giltighet göras beroende av att säkerhet ställs. Enligt 15 kap. 34 § miljöbalken får tillstånd meddelas endast om verksamhetsutövaren ställer en säkerhet. Ordalydelsen i 15 kap. 34 § miljöbalken innebär i och för sig att säkerheten måste föreligga redan när tillståndet meddelas. Behovet av en säkerhet uppkommer emellertid inte förrän tillståndet tas i anspråk. Av artikel 8 i deponeringsdirektivet framgår dessutom att en förutsättning för att lämna tillstånd är att det finns villkor om att sökande skall ha vidtagit eller *komma* att vidta lämpliga åtgärder i form av bl.a. ekonomisk säkerhet. I detta fall får det därför anses som tillräckligt att tillståndet för sin giltighet görs beroende av att säkerhet ställs.

Prövning av säkerheten

Enligt 16 kap. 3 § tredje stycket miljöbalken skall säkerheten prövas av tillståndsmyndigheten. Även om något motsvarande krav inte finns i 15 kap. 34 § miljöbalken bör det föreskrivas att säkerheten skall prövas av miljödomstolen innan någon del av tillståndet får tas i anspråk.

Verkställighetsförordnande

Under förutsättning av att bolaget ställer säkerhet i enlighet med vad som framgår av domslutet får tillståndet tas i anspråk av bolaget utan hinder av att domen inte vunnit laga kraft.

Övrigt

De av miljödomstolen föreskrivna tiderna i villkorspunkterna 6, 10 och 11 samt för ingivande av prövotidsutredning bör flyttas fram med anledning av den tid tillståndet varit inhiberat. Tidpunkten för upprättande av efterbehandlingsplan enligt villkorspunkten 13 skall flyttas fram för att överensstämma med tidpunkten för den utredning som bolaget skall ge in rörande ställande av säkerhet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B.
Överklagande senast 2004-01-19

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Ulf Bjällås, hovrättsrådet Anders Holmstrand, miljörådet Rolf Svedberg och hovrättsrådet Marinette Andersson, referent. Enhälligt.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Miljödomstolen

DELDOM
2002-11-14

meddelad i
Växjö

Mål nr
M 436-01

SÖKANDE
Zinkgruvan Mining AB
Ombud:
Advokaten LV Advokatbyrå AB, Box 7493,
103 92 STOCKHOLM

SAKEN
Tillstånd till framtida gruvverksamhet (SNI-kod 13.2-1)i Zinkgruvan, Askersunds kommun, Örebro län.

DOMSLUT

Tillstånd

Miljödomstolen lämnar Zinkgruvan Mining AB tillstånd till miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken, dels att vid bolagets verksamhet i Zinkgruvan bryta och behandla intill 1,5 milj. ton malm per år, dock högst 1,2 milj: som zink- och blymalm samt 0,5 milj. ton kopparmalm, dels att deponera ytterligare totalt 5 milj. m^3 avfallssand på sandmagasinet "Enemossen". Tillståndet gäller fram till den 1 december 2017.

Villkor

För tillståndet gäller följande villkor.

1. Verksamheten - inbegripet åtgärder för att minska utsläppen till vatten och luft och andra störningar från verksamheten - skall bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad sökanden uppgivit eller åtagit sig i målet, om inte annat framgår av denna dom.
2. Stoftutsläppet från krossanläggningar ovan jord får som riktvärde* inte överstiga 10 mg/Nm^{3**}. Från krossanläggningar under jord får stoftutsläppet som riktvärde* inte överstiga 20 mg/Nm^{3**}.
3. Sandupplaget vid Enemossen skall så långt möjligt hållas vattentäckt. Om inte vattennivån kan hållas så högt att den diffusa damningen förhindras skall dessa områden istället vattenbegjutas med hjälp av sprinklers eller täckas med material som förhindrar damning.

4. Andra processkemikalier än de som redovisats i ansökningshandlingarna får inte användas utan anmälan till tillsynsmyndigheten.
5. Kemiska produkter och farligt avfall skall förvaras så att spill eller läckage inte kan nå avloppsledningar, dagvatten eller mark. Förvaring utomhus skall ske på hårdgjort område under tak. Flytande ämnen skall dessutom förvaras inom invallat område. Drivmedelstankar skall vara försedda med överfyllnadsskydd.
6. Buller från verksamheten skall från och med den 1 november 2005 begränsas så att det inte ger upphov till högre ekvivalent ljudnivå vid bostäder än 55 dB (A) dagtid (kl.07-18), 50 dB (A) kvällstid (kl.18-22) och 45 dB (A) nattetid (kl.22-07). Nattetid skall dessutom gälla att momentanvärden får uppgå till maximalt 55 dB (A). Om ljudet innehåller hörbara tonkomponenter skall angivna ekvivalentvärden minskas med 5 dB (A).
7. Gruvvattnet skall avledas till sandmagasinet vid Enemossen på sådant sätt att det inte läcker ut vid Ekershyltestollen.
8. Allt uppsamlat läckagevatten från sandmagasinet och klarningssjön skall återpumpas.
9. Verksamheten skall bedrivas så att behovet av industrivatten till minst 50 % i medeltal för år tillgodoses genom återanvändning av vatten från klarningssjön.
10. Bolaget skall upprätta en plan som syftar till att säkerställa en lämplig hantering av avfallet och minskade avfallsmängder. Planen skall ges in till tillsynsmyndigheten senast den 30 juni 2003 och revideras vart femte år.
11. Bolaget skall upprätta en plan för den långsiktiga energihushållningen inklusive transporter. Planen skall ges in till tillsynsmyndigheten senast den 30 juni 2003 och revideras vart femte år.
12. Kontrollprogram med angivande av mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod skall finnas och omfatta såväl miljöpåverkan som dammsäkerhet.
13. Bolaget skall i samråd med tillsynsmyndigheten senast den 30 juni 2003 upprätta en ny plan för efterbehandling av samtliga av bolagets verksamhet berörda områden, fortlöpande och efter avslutad brytning med hänsyn till nu lovgiven verksamhet. Planen skall revideras vart femte år.

Delegerade frågor

Miljödomstolen överlåter enligt 22 kap. 25 § miljöbalken åt tillsynsmyndigheten att fastställa ytterligare villkor beträffande

- Damning från sandmagasinet
- Uppsamling av läckagevatten
- Vibrationer
- Processkemikalier
- Kontrollprogrammet
- Efterbehandling

Uppskjutna frågor

Miljödomstolen skjuter enligt 22 kap. 27 § miljöbalken upp frågan om vilka villkor som skall gälla för utsläpp av vatten från klarningssjön. Bolaget skall mäta flödet och föroreningsinnehållet i det vatten som släpps ut, med avseende på zink, bly, koppar, silver, kadmium, krom (VI), tallium, ammoniak, sulfat, totalkväve, totalfosfor, diarylfosfat, pH, suspenderat material och total halt av alifatiska och aromatiska ämnen, samt utreda miljöeffekterna av utsläppen i såväl Ekershyltebäcken som nedströms liggande vattenområden liksom de tekniska och ekonomiska möjligheterna att begränsa föroreningsutsläppen. Redovisning jämte förslag till villkor skall ges in till miljödomstolen senast den 1 november 2004.

Intill dess miljödomstolen förordnar annat skall följande provisoriska föreskrifter gälla.

P1. Föroreningsinnehållet i utgående vatten från klarningssjön får inte överstiga följande riktvärden i medeltal för år.

parameter	riktvärde*
zink	0,5 mg/l
susp. mat	5 mg/l
pH	> 7
koppar, (totalt ofiltrerat)	20 µg/l

* Med riktvärde menas ett värde som, om det överskrids, innebär en skyldighet för tillståndshavaren att vidta åtgärder så att värdet kan hållas.

** Med Nm^3 menas temperatur 273 K, tryck 101,3 kPa och 11 % syre (O_2) torr gas.

Miljökonsekvensbeskrivning

Miljödomstolen godkänner den i målet upprättade miljökonsekvensbeskrivningen.

Säkerhet

Bolaget skall senast den 1 januari 2003 hos Länsstyrelsen i Örebro län ställa säkerhet om 150 miljoner kronor i 2002 års prisnivå för att de skyldigheter som gäller avslutnings och efterbehandlingsåtgärder fullgörs. I fråga om beskaffenheten av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken. Säkerhet kan ställas i form av bankgaranti.

Förordnande om tidigare tillståndsbeslut

Tillståndet enligt denna dom ersätter, när det har vunnit laga kraft, de tillståndsbeslut, m.m. som tidigare har meddelats för verksamheten enligt miljöskyddslagen (1969:387). - Villkoren enligt denna dom gäller dock omedelbart enligt verkställighets förordnandet nedan.

Tid inom vilken tillståndet skall ha tagits i anspråk

Brytningen av kopparmalm skall ha påbörjats senast den 1 november 2008 annars förfaller tillståndet i denna del.

Verkställighetsförordnande

Denna dom gäller omedelbart.

TIDIGARE BESLUT OCH DOMAR

Koncessionsnämnden för miljöskydd har den 15 september 1989 lämnat tillstånd avseende malmbrytning och malmbearbetning av 900 000 ton malm per år. Därtill lämnades tillstånd för uppläggning av avfallssand. För verksamheten gäller följande villkor med de ändringar som framgår av Koncessionsnämndens beslut den 6 juli 1993, nr 97/93, avseende uppskjutna frågor.

1. Om annat ej följer av vad nedan säga skall verksamheten - inklusive åtgärder för att begränsa vatten- och luftföroreningar samt andra störningar till omgivningen - bedrivas i

huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget i ansökningshandlingarna och i övrigt i ärendet angett eller åtagit sig.

2. Gruvvatten skall avledas till sandmagasinet vid Enemossen. Bolaget skall snarast vidta åtgärder för att förhindra utsläpp av gruvvatten till Ekershyttestollen.
3. Bolaget skall sträva efter att minska användningen av kemikalier så långt som möjligt. Andra kemikalier än de som redovisats i ansökningshandlingarna får inte användas utan godkännande av tillsynsmyndigheten. Uppstår meningsskiljaktigheter skall den tvistiga frågan hänskjutas till Koncessionsnämnden.
4. Om stofthalten i utgående luft från krossanläggningar ovan jord vid mätning överstiger 10 mg/m^3 norm torr luft får mätningen inte avslutas förrän anläggningen justeras så att denna halt innehålles. För krossanläggningar under jord gäller motsvarande om stofthalten överstiger 50 mg/m^3 norm torr luft.
5. Bullret från verksamheten skall begränsas så att det inte ger upphov till högre ekvivalent ljudnivå i närliggande bostadsområde än 55 dB (A) dagtid (07-18), 50 dB (A) kvällstid (18-22), och 45 dB (A) nattetid (22-07). Nattetid skall dessutom gälla att momentanvärden får uppgå till maximalt 55 dB (A) inom samma områden. Om ljudet innehåller hörbara tonkomponenter skall angivna ekvivalentvärden minska med 5 dB (A).
6. Bolaget skall upprätta en plan för efterbehandling av samtliga av bolagets verksamhet berörda områden, fortlöpande och efter avslutad brytning. Efterbehandlingsplanen skall upprättas och successivt revideras i samråd med tillsynsmyndigheten. Målsättningen beträffande utsläppet av metaller från upplag bör vara att mängdmässigt begränsa detta så att det efter avslutad drift inte överstiger vad som tillåtits under drifttid. Koncessionsnämnden överlåter åt tillsynsmyndigheten att bestämma om det närmare innehållet i planen och när denna senast skall ges in till myndigheten.
7. Halten zink i utgående vatten från klarningssjön får uppgå till högst 0,5 mg/l i medeltal för år.
8. Halten suspenderat material i vatten från klarningssjön får uppgå till högst 5 mg/l som riktvärde i medeltal för år.
9. pH i utgående vatten från klarningssjön får som riktvärde inte understiga 7.
10. Verksamheten skall bedrivas så att behovet av industrivatten till minst 50 % i medeltal för år tillgodoses genom återanvändning av vatten från klarningssjön.

För uttag av processvatten finns sedan den 8 december 1976 (mål VA 52/1975) tillstånd att avleda vatten från sjön Åmmelången vid Åmmeberg, ävensom tillstånd att uttaga vatten från Trysjön som är belägen intill Zinkgruvans samhälle. Dåvarande vattendomstolen i Växjö har senast i dom den 31 augusti 1990 (mål VA 52/1989) behandlat vattenfrågor.

Sökanden innehar bearbetningskoncession enligt minerallagen "Zinkgruvan och utmålen "Cecilia" och "Katarina".

SÖKANDENS TALAN

Nuvarande verksamhet

I trakten strax öster om sjön Vätterns norra spets har sedan århundraden bedrivits gruvverksamhet, särskilt inriktad på utvinning av zink. De nu kända samt brytvärda zinkmineraliseringarna beräknas ge Zinkgruvan en fortsatt drifttid av uppskattningsvis 15 år framåt.

Malmbrytning bedrivs vid den s.k. Nygruvan samt Burklandsområdet i anslutning till Zinkgruvans samhälle. Brytning sker för närvarande på nivåer mellan 150 m och 950 m under mark. Grovkrossning av malmen sker under jord varefter uppfordring sker till anrikningsverket i Zinkgruvan.

Den grovkrossade malmen behandlas med autogenmalning varefter malmen behandlas i kollektiv/selektiv flotation för utvinning av zink, bly och silver. Efter avvattning transporteras koncentraten (sligerna) med täckta lastbilar till hamnen i Otterbäcken vid Vänern för leverans till smältverk i Västeuropa. Ett mellanlager under tak rymmer ca 4000 ton zinkslig och ca 2000 ton blyslig. Med nuvarande produktion uppgår antalet sligtransporter till ca 17-20 st./dygn. Härutöver är normalt ca 2-5 lastbilar och lastmaskiner i verksamhet ovan jord för gråbergshantering och övriga interna transporter.

Den från anrikningen resterande sanden återfylls till ca 50 % i gruvan och resterande sand transporteras med processvattenöverskott till sandmagasinet Enemossen, beläget ca 4 km söder om Zinkgruvan.

Från sandmagasinet avleds överskottsvatten till klarningssjön från vilken återcirkulation av vatten till processen sker till minst 50 %. Resterande vatten från klarningssjön avbördas till Ekershyttebäcken, som ingår i Salaåns vattenområde. Salaån mynnar i Kärrafjärden vid Åmmeberg vid Vätterns norra spets.

Malmbearbetningen har under senare år legat kring 750 000 ton/år. Driften sker varierat med tre till fem skift och totalt sysselsätts ca 350 personer i Zinkgruvan.

Vattenförsörjning och sanitärt avlopp för personalanläggningar och kontor m.m. inom industriområdena är anslutna till Askersunds kommuns VA-försörjning för Zinkgruvans tätort. Det finns även tillgång till kommunalt dricksvatten i gruvan.

Planerad produktionsförändring

En viktig förutsättning för den fortsatta långsiktiga verksamheten vid Zinkgruvan är att den totala produktionen vid anläggningen kan öka från nuvarande maximala 900 000 ton till högst 1,2 milj. ton uppfordring och behandling av zinkmalm per år.

De fortlöpande undersökningar av traktens mineraliseringar som bedrivs har påvisat förekomsten av en betydande, och för brytning intressant kopparmineralisering i anslutning till befintlig zinkmalm. Utvinning av kopparmalm kan ske parallellt med fortsatt utvinning av zink och bly m.m. Högst 0,5 milj. ton kopparmalm per år planeras uppfordras och bearbetas.

En ökning av hanteringen av zinkmalm kan genomföras genom utökad skiftgång och åtgärdande av flaskhalsar i produktionen. I övrigt planeras produktion bedrivas i huvudsak enligt nuvarande metoder, dock med förändring som följer av planerna för bearbetning av kopparmalm.

Ett alternativ som övervägts är en fortsatt kollektiv-selektiv flotation i anrikningsverket. Ett annat alternativ är att övergå till selektiv flotation med innebörd att zink/blymalmen anrikas för sig och kopparmalmen separat för sig, dock med delvis kombinerade flöden. Bolaget bör ha fritt val samt frihet att alternera anrikningsmetod.

Anrikningssanden från de två behandlingslinjerna kan hanteras samordnat vilket medför påtagliga fördelar och att befintligt sandmagasin kan utnyttjas. Under 2001 har bolaget påbörjat återfyllnad av gruvan med sand enligt en ny metod, som innebär att anrikningssandens alla fraktioner blandas med cement, vilket ger en kompaktare och stabiliserad utfyllnad. Jämfört med nuvarande återfyllnadsgrad, ca 50 %, kommer i framtiden ca 65 % av anrikningssanden kunna återföras till gruvan.

Med nuvarande produktion kommer det befintliga sandmagasinet vid Enemossen att vara helt utnyttjat om ca 4 år. Sandmagasinets lagringsvolym måste därför öka genom en påbyggnad av dammvallarna ca 8 m för att möjliggöra uppläggning av ca 5 milj. m^3 sand.

Tillföljd av en ökad produktion kommer behovet av råvatten till processen att öka. Detta bedöms emellertid kunna rymmas inom ramen för gällande tillstånd till uttag av vatten.

Dagvattensystem

Östra delen av industriområdet omfattar malmuppfordringsschaktet PII, malm- och sliglager samt anläggningarna för malmbehandling med tillhörande hårdgjorda transport- och upplagsytor. Dagvatten från detta område avleds till den s.k. reservdammen väster om anrikningsverket. Till reservdammen leds även avlopp från golvrännor i anrikningsverk och kemikalielager.

Reservdammen har även som uppgift att vid ett oförutsett plötsligt driftstopp ta emot den suspension av vatten och mald malm som är under behandling i anrikningsverket och som måste tömmas ut för att inte sedimentera i malnings- och flotationsanläggningen.

I reservdammen finns en betongkassun i vilken en dränkbar pump finns installerad som pumpar tillbaka vatten och slam till alternativa positioner i anrikningsverket. Uppsamlat dagvatten med sand eller annat slam pumpas ut till sandmagasinet via anrikningsverkets sandpumpar. Består spillet av värdematerial såsom blyglans och zinkblände kan suspensionen återföras till processen. Reservpump finns. Bräddning sker till en nedanför liggande damm.

Den centrala gruvventilationsanläggningen, kallad "Thorax", är försedd med en värmeväxlare för att nyttiggöra energi som finns i utgående ventilationsluft från gruvan. Kondensvattnet som bildas i denna värmeväxlare innehåller stoft och partiklar som kan vara förorenade av olja eller sot från dieselavgaser. Detta kondensvatten leds till en slam- och oljeavskiljare som är försedd med olje- och nivålarm. Utgående vatten pumpas till reservdammen.

Ventilationsluft

De två separata ventilationssystemen som idag tillgodoser ventilationsbehovet måste kompletteras med en ny anläggning som successivt tar över tillförseln av ventilationsluft till de nya brytningsområdena. Oljeeldade pannor måste installeras i den nya anläggningen för att täcka det totala uppvärmningsbehovet. Som bränsle kommer eldningsolja 1 att användas.

Emissioner från gruvans ventilationsanläggningar består av stoft och skjutgaser i frånluften samt rökgaser från oljeeldade panncentraler för uppvärmning av tilluft och ovanjordsanläggningar. Kontrollmätningar utförda under år 2000 visar att stoftmängden i frånluften var 3,6 mg/m^3 ntg, vilket klart understiger det givna villkoret 50,0 mg/m^3 ntg. Under år 2000 genomfördes även emissionsmätningar i anslutning till panncentralerna. Halten CO_2 uppmättes till 10-15 % tg, halten NO_X till 50-80 ppm tg och stofthalten uppmättes till 0,5-1,5 mg/m^3 ntg. Den nya anläggningen beräknas ge liknande emissioner.

Sprängmedel

De sprängämnen som används baseras på ammoniumnitrat, dels s.k. ANFO-sprängämnen och dels emulsionssprängämnen. En övergång till emulsionssprängämnen innebär en säkrare hantering, reducerad mängd odetonerat sprängämne samt mindre spill i samband med laddningsarbetet. Emissionen av CO_2, CO och NO_X från sprängämnen beräknas vid maximal framtida produktion att uppgå till 140 ton, 14 ton respektive 1,5 ton.

Kemikalieanvändning vid anrikning

Kemikalier som används i anrikningsprocessen är främst samlarreagenset xantat (under senare år endast natriumpropylxantat, NIPX), skumbildare (den syntetiska talloljan MIBC) samt för pH-justering natronlut och svavelsyra. Mindre kvantiteter kopparsulfat och flockningsmedel tillsätts även. NIPX ingår tillsammans med övriga xantater i Kemikalieinspektionens s.k.

OBS-lista och kräver därför särskild uppmärksamhet vid hanteringen. Förbrukningen av kemikalier styrs i hög grad av karaktären hos den malm som anrikas. Ju högre metallkoncentration desto större xantatförbrukning.

Förändringen av flotationskonceptet förväntas leda till att vissa kemikalier inte längre behövs, medan andra tillkommer. Xantat ersätts av fosfat (diarylfosfat), vilken bedöms minska risken för miljöpåverkan. Efter anmälan till länsstyrelsen används idag i ordinare flotationsprocess natriumbisulfit istället för natriumhydroxid vid de tillfällen då ingående malm innehåller höga kopparhalter som stör processen.

För separation av bly och koppar kommer ett kemikalierecept bestående av natrium- eller kaliumdikromat, stärkelse samt ett samlarreagens (xantat) att användas. För att förebygga förhöjda halter av dikromatjoner i överskottsvattnet som släpps till recipienten kommer järnsulfat att tillsättas. Järnsulfat reducerar eventuellt överskott av Cr^{6+} till Cr^{3+} genom att järnjonerna oxideras.

Kemikalierna lagras och bereds i ett särskilt kemikalierum varifrån kemikalielösningar doseras ut till förbrukningsställens i processen av reagenspumpar. Spill och eventuellt läckage ut tankar samlas upp och tas omhand på ett kontrollerat sätt. Sålunda är svavelsyra tankar och natronluttankar inbyggda i betongkassuner, som kan lagra de volymer som ryms i förvaringstankarna vid ett eventuellt bräckage av kärlen.

Kemikaliespill leds ner i en golvränna, som töms med hjälp av grovpumpar antingen tillbaka till processen eller till omhändertagande av destruktionsfirma.

Anrikningssand - gruvdammar

Anrikningssanden innehåller, förutom gråbergsmineral som kvarts, fältspat och kalcit, rester av magnetkis, FeS, (ca 0,5 %). Svavelinnehållet är mindre än 0,25 %. Sanden är kraftigt buffrad och har låg vittringsbenägenhet.

Ca 50 % av anrikningssanden återförs till gruvan genom pumpning med vatten. Denna andel beräknas i framtiden öka till 65 %. För att ta hand om överskottet av anrikningssand anlades

1976 en gruvdamm, vilken består av sandmagasinet Enemossen och ett klarningsmagasin. Sanden pumpas tillsammans med process- och gruvvatten i ledningar från anrikningsverket till sandmagasinet där sanden får sedimentera. Vattnet avleds via en munk (tornutskov) och självfallsledning till klarningsmagasinet för ytterligare klarning. Därifrån pumpas vatten i retur till anrikningsverket och överskottsvatten bräddas via en lednings och tunnel till Ekershyttebäcken.

Sandmagasinet är ett dalgångsmagasin begränsat av dammkroppar i norr och öster och i övrigt av naturliga höjder. Dammkropparna är uppbyggda enligt konventionella svenska metoder för gruvdammar. Grundläggningen har utförts på berg delvis överlagrad av blockrik morän eller mossjord. I dammlinjen har urgrävning gjorts för tätkärnan ned till berg eller minst 4 m djup morän. Tätkärnan har utförts av väl packad morän från extern moräntäkt. Moränens permeabilitet är enligt laboratorieprov ca 10^{-8}-10^{-9} m/s. Vid byggande har packningsprov samt siktanalyser av morän och filtermaterial utförts. Dammkroppens nuvarande dammkrön ligger på nivån +192 m och gällande tillstånd tillåter en magasinsvolym som motsvarar en höjning till nivån ca +192,5 m.

I framtiden planeras en höjning till nivån +200. Nuvarande två dammar kommer att höjas och förlängas. När magasineringsnivån överstiger +195 kommer även två nya dammkroppar att erfordras i magasinets västra del. Vid den planerade slutnivån skulle sandmagasinet ha en total kapacitet av ca 12-13 Mm^3 och täcka en yta av ca 88 ha.

Klarningsmagasinet begränsas av naturliga höjdpartier samt tre dammar. Krönnivån är cirka +179,5 m. För klarningsmagasinet planeras inga förändringar i och med utökningen av sandmagasinets kapacitet.

Enligt RIDAS (Kraftföretagens riktlinjer för dammsäkerhet), har dammarna klassificerats utifrån de konsekvenser som kan bli följden av ett dammbrott. Sandmagasinets dammar har placerats i konsekvensklass 1B och klarningsmagasinets dammar har placerats i konsekvensklass 2.

Dammskador har vid ett antal tillfällen inträffat på dammarna, vilket föranlett påförande av tätjord uppströms och anläggande av stödbankar med omvänt filter nedströms dammarna. Dessutom har kraven skärpts på sandfyllning över vattennivå mot dammarnas uppströmssida.

Bergrunden i området innehåller ett flertal sprickzoner. Sprickorna är dränerande och medför ett visst läckage av vatten. Anrikningssanden och dammbyggnadsmaterialen har en permeabilitet som också leder till ett visst naturligt läckage.

För att minimera damning från torrlagda finsandsytor i sandmagasinet läggs sanden ut huvudsakligen under vattenytan med hjälp av spridarledningar som successivt läggs ut på pirar av gråberg. Närmast dammkropparna krävs dock sandfyllning till en höjd av 0,1-0,5 m över vattennivån på en bredd av ca 30-50 m. Denna yta bevattnas under sommarhalvåret. Vintertid vid snöfria perioder och tjälad sandyta har, trots försök med temporär täckning och andra åtgärder, damning inte kunnat undvikas helt.

Gråberg

Förutom anrikningssand erhålls även gråberg som en restprodukt vid malmbrytningen. Gråberg används till byggande av dammkroppar till gruvdammen, till återfyllnad i gruvan samt till försäljning efter vidareförädling.

Gruv- och processvatten

I Nygruvan finns vattenbassänger på nivåerna 950 m, 800 m, 650 m, 500 m, 350 m och 50 m. Vid den sistnämnda bassängen finns en pumpstation där allt gruvvatten pumpas till dagytan och anrikningsverket för sampumpning alternativt direktpumpning till sandmagasinet i Enemossen. Knallagruvan och Burkland har på samma sätt slutbassänger på 50 m nivån där vattnet pumpas till Nygruvans bassäng för vidare pumpning till dagytan.

Gruvvattenmängden vid en framtida produktionsnivå beräknas årligen uppgå till 380 000 m^3. Denna mängd är betydligt mindre än nuvarande mängd på 600 000-700 000 m^3 beroende på att mängden transportvatten minskar med den planerade övergången till återfyllning med cementstabiliserad anrikningssand. Gruvvattenmängden kommer att minska från dagens 0,80-0,93 m^3/ton till ca 0,25 m^3/ton.

Gruvvattnet används i anrikningsverket som spädvatten och pumpas tillsammans med processvatten och anrikningssand till Enemossen och klarningsmagasinet före utsläpp till recipienten. När anrikningsverket ej är i drift pumpas gruvvattnet separat till sandmagasinet, men i regel på ett sådant sätt att gruvvattnet får en så lång uppehållstid som möjligt i magasinet.

Gruvans tidigare direktutlopp mot Ekershyttebäcken genom Ekershyttestollen är igengjutet och vid stollens utlopp finns en pumpanläggning för återföring av gruvvatten från stollen.

Zinkhalten i gruvvattnet har de senaste åren varierat mellan 5 - 7 mg/l. Adsorptionsförmågan hos de nymalda mineralytorna i anrikningssanden ger en reningseffekt för det metallhaltiga process- och gruvvattnet. Mätningar visar att zinkhalten i den vattenfas som tillförts sandmagasinet ligger under 0,1 mg/l.

Huvuddelen av kvävet föreligger i form av nitrat. Innehållet av nitrat- och nitritkväve beräknas till knappt 8 ton/år. Härtill skall adderas mängden ammoniumkväve som kan uppskattas till 2 ton/år. En viss retention uppnås i sandmagasinet och den rika växtligheten i klarningsmagasinet ger en våtmarks reningseffekt. I det utgående vattnet från klarningsmagasinet har totalkvävehalter mellan 1,4 - 7,3 mg/l uppmätts. Halterna påverkas självfallet av nederbördstillskottet. Årsutsläppet av kväve till recipienten har under 5 år varierat mellan 2,1 - 7,3 ton vilket ger ett årligt snitt på 4,4, ton.

Halten av suspenderade ämnen i utgående vatten från klarningsmagasinet har genomgående legat på en nivå under 5 mg/l i årsmedeltal och understiger därmed gränsvärdet enligt gällande tillståndvillkor.

Buller

Bolaget har uppdragit åt Ingemansson Technology AB att utföra en externbullerutredning för verksamheten Zinkgruvan. Utredningen visar på svårigheter för bolaget att ständigt innehålla gällande bullervillkor. Det ges även förslag till åtgärder för att begränsa buller. Bolaget åtar sig att genomföra anvisade åtgärder på källa 1 och 2 samt källa 8, 11 ävensom källorna 9, 10,

19 och 21 i huvudsaklig överensstämmelse med förslagen, dock med reservation för att funktionen i den industriella utrustningen ej försämras. Ytterligare redovisade åtgärder drar betydande kostnader och kan inte med säkerhet förutsättas säkerställa önskad bullernivå. Till frågan hör också det förhållandet att bolaget äger fastigheterna belägna i mätpunkterna 2, 4 och 5. I samband med att nuvarande hyresgäster avflyttar kommer någon ny uthyrning inte att ske med nuvarande bullerförhållanden.

Efterbehandling

Efterbehandling av gruvområdet planeras inte starta förrän verksamheten upphör, vilket enligt dagens planering är ca år 2025. Sandmagasinet Enemossen är den anläggning som kräver de största insatserna. Här kan en efterbehandling av nedströmsslänterna påbörjas före 2025.

Kostnaderna för efterbehandling av de olika anläggningsdelarna har uppskattats till totalt 150 milj. kronor exklusive moms i kostnadsnivå per den 1 januari 2001.

Planfrågor

Kommunens planering för området syftar till fortsatt industriell verksamhet. Något hinder mot fortsatt produktionstillstånd föreligger inte. Det finns ingen fastställd detaljplan för de områden där ovanjordsverksamheten är belägen.

Miljökonsekvensbeskrivning

Den befintliga lokaliseringen är mest ändamålsenlig eftersom någon orörd mark inte behöver tagas i anspråk. Något egentligt alternativ finns inte.

Uppvärmning och transporter inom gruvområdet leder till utsläpp av bl.a. svavel- och kväveoxider som kan verka försurande. Räknat på en yta på 100 km^2 runt gruvan svarar dessa utsläpp för mellan 3 och 10 % av det sura nedfallet. Den nuvarande oljeförbrukningen motsvarar uppvärmningen av 400-500 villor. Utsläppen av koldioxid motsvaras av den mängd som träden inom ca 20 km^2 skogsmark binder upp då de växer. Utsläppen av försurande ämnen och växthusgaser förväntas öka genom ökad produktion.

De närmast liggande markerna utsätts för stoftspridning genom damning. Dessa utsläpp förväntas öka i takt med produktionsökningen.

Utsläppen av metaller och andra ämnen till vattensystemet verkar leda till en negativ påverkan på de bottenlevande djuren i Ekershyttebäcken närmast utsläppspunkten från klarningssjön. Huruvida det i första hand är metaller eller andra ämnen som påverkar djuren är dock inte klarlagt.

Längre ner i Salaån svarar gruvan för 5-10 % av zink och kadmium respektive ca 40 % av bly och kväve. Kvävet kommer framför allt från sprängämnet som används i gruvan.

Kärrafjärdens medeldjupa bottnar uppvisar en möjlig påverkan av metaller. Bland annat noterades hösten 2000 ett onormalt högt antal fjädermygglarver med missbildade mundelar på detta djup.

Mycket zink och kadmium kommer från andra källor eftersom gruvdrift pågått i trakten sedan lång tid tillbaka. De metallhaltiga restmaterial som bildats har använts till olika slags utfyllnader, vägar, husgrunder m.m. Dessa massor läcker idag metaller till vattensystemet.

Enligt de undersökningar som gjort av fiskens hälsotillstånd i Kärrafjärden finns inga tecken på att fiskens påverkas negativt av metallförekomsten i området. Av det totala utflödet av zink till Vättern från fjärden på 12-13 ton per år svarar den nuvarande gruvverksamheten vid Zinkgruvan för endats 1-1,5 %. För kväve är andelen 4 %.

Ingen påverkan på drickvattnet har registrerats av dagens verksamhet. Vissa olägenheter från buller kan inte helt undvikas nära en tung industri. Påverkan på friluftsliv, jakt och fiske är begränsad till de markområden som tagits i anspråk. Skyddsvärda marklokaler finns på ungefär 1 km avstånd från sandmagasinet. För människor uppleva sannolikt den tunga trafiken genom samhället som den största olägenheten.

Nya kemikalier kommer att införas som ersätter andra. Bl.a. kommer anrikningskemikalien xantat att ersättas med andra samlarreagens såsom diarylfosfat, vilket anses mindre giftigt

men mer svårnedbrytbart. Tillskotten av kalk kommer att öka, vilket generellt sett är positivt för miljön, medan den ökade tillsats av kopparsulfat som processen kräver är negativt. Genom att förekomsten av koppar samtidigt ökar i malmen, förväntas kopparhalten öka i magasinsvattnet, och därmed även i utsläppsvattnet till Ekershyttebäcken.

Utsläppen av övriga metaller bedöms bli ungefär oförändrade jämfört med idag. Detsamma gäller utsläppen av kväve.

Det är osäkert vilka halter av koppar och diarylfosfat som kommer att uppstå i klarningssjön i framtiden. Likaså måste man vara uppmärksam på kvävets förekomstform, som kan bli giftigare om pH ökar. För att minska riskerna för negativ påverkan i Ekershyttebäcken i framtiden planerar företaget att öka regleringen av klarningssjön. På så sätt kan man undvika utsläpp av överskottsvatten när förhållandena är som mest ogynnsamma.

Företaget ser fortlöpande över energiåtgången och försöker ständigt att reducera den ytterligare. Exempelvis planeras man att öka effektiviteten hos kvarnarna genom varvtalsreglering eller genom att tillsätta stålkulor. Vidare kommer man att utreda om det går att utnyttja överskottsvärme i gruvvattnet och/eller kylvatten från kompressorerna för uppvärmning av olika enheter, och därmed minska förbrukningen av i första hand olja.

Risken för dammbrott har utvärderats. Ett värsta scenario är ett brott först på sandmagasinet och därefter klarningssjön i samband med extrem nederbörd. Detta beräknas leda till ett så stort flöde att det skulle kunna orsaka främst fysiska skador på miljö och egendom, men även riskera att skada människor. Det pågår ett systematiskt säkerhetsarbete vid gruvan för att minska risken för haverier.

Förslag till villkor och kontroll

Villkoren för verksamheten kan i allt väsentligt gälla oförändrade också för den framtida verksamheten, dock med det tillägget att villkoren avseende utsläpp till vatten förenas med en utsläppshalt avseende koppar i vatten.

Bolaget bedömer att kopparhalten i vatten bör kunna begränsas till riktvärden 20 µg/l i medeltal för år för filtrerat prov. Det slutliga avgörandet av villkoret avseende koppar bör dock avgöras först efter en prövotid som löper under ett år från det att kopparbearbetning påbörjats. Bolaget skall vid prövotidens utgång redovisa förslag till eventuella skyddsåtgärder samt förslag till villkor. Som provisoriskt villkor bör gälla nyss nämnda utsläppsnivå avseende totalhalt av koppar i vatten.

Den framtida bullersituationen är oviss mot bakgrund av att bullerdämpande åtgärder planeras. Frågan om bullervillkor bör därför sättas på prövotid i avbidan på dels genomförandet samt resultatet av de skyddsåtgärder som bolaget avser att utföra samt dels den förväntade framtida förekomsten av bostadsbebyggelse kring anläggningen. Prövotiden bör löpa under en tid av tre år. Till dess annat förordnas bör nuvarande bullervillkor omformas till att avse riktvärde.

Yrkande

Bolaget hemställer om tillstånd enligt miljöbalken för bolagets verksamhet i Zinkgruvan innefattande malmbrytning och malmbehandling intill 1,5 milj. ton malm per år, dock högst 1,2 milj. ton zink- och blymalm samt 0,5 milj. ton kopparmalm. Därtill yrkas tillstånd för utbyggnad av sandmagasinet avseende ytterligare totalt 5 milj. m^3 avfallssand, allt i enlighet med vad som framgår av ansökan med bilagor.

Bolaget yrkar verkställighetsförordnande.

YTTRANDEN

Fiskeriverket anför i huvudsak följande. De femton miljömål som regeringen utsett innebär att den negativa påverkan på miljön skall minska. Verket förutsätter därför att bolaget arbetar efter de mål som berör den ansökta verksamheten. Detta innebär bl.a. att bolaget fortsätter sin strävan att minska sina utsläpp till recipienten, samt att man kommer att använda ur miljösynpunkt bästa möjliga teknik även i framtiden. Det är viktigt att det fortsatta kontrollprogrammet innehåller undersökningar som visar hur det ökade utsläppet av koppar påverkar fisk och övrig fauna i recipienten.

Räddningsverket yrkar att kontrollprogrammet för dammkropparna följer RIDAS så att följande basinstrumentering uppförs och att mätningar utförs med det tidsintervall som RIDAS anger:

kontroll av	metod	tidsintervall
läckage	mätöverfall	kont mätning
sättning o sido-rörelse av krön	mätbrunnar i dammkrön	halvårs mätning
sättning i slänter	släntdubbar	varje halvår
vattenstånd i stödfyllning	vattenståndsrör	halvårs mätning
vattenstånd/por-tryck i undergrund		halvårs mätning

Länsstyrelsen i Örebro län tillstyrker ansökan och föreslår följande villkor för verksamheten.

1. I enlighet med bolagets yrkande.
2. Gruvvattnet skall avledas till sandmagasinet vid Enemossen på sådant sätt att det inte läcker ut vid Ekershyltestollen.
3. I enlighet med bolagets yrkande
4. Stoftutsläppet från krossanläggningar ovan jord får som riktvärde inte överstiga 10 mg/m^3 ntg. Från krossanläggningar under jord får stoftutsläppet som riktvärde inte överstiga 20 mg/m^3 ntg.
5. I enlighet med bolagets ursprungliga yrkande, dock som riktvärde och utan särskilt villkor för hörbara tonkomponenter. Förslaget om prövotid avstyrks.
6. När nyinstallation eller renovering av bullrande anläggningar äger rum skall bullerbegränsande åtgärder vidtas vid dessa anläggningar så att den sammanlagda bulleremissionen på sikt kan nedbringas till Naturvårdsverkets riktlinjer för nyetablerad industri, d.v.s. 5 dB (A) lägre än vad som redovisats ovan, med undantag för momentanvärdet.
7. Bolagets efterbehandlingsplan skall omfatta samtliga av bolagets verksamhet berörda områden, fortlöpande och efter avslutad brytning. Planen skall successivt revideras i samråd med tillsynsmyndigheten.

8. För utgående vatten från klarningssjön skall följande riktvärde som en halt och månadsmedelvärde resp. som en mängd per år gälla:

Parameter	riktvärde	
	månadsmedelvärde	årsvärde
zink	0,3 mg/l	500 kg/år
bly	30 µg/l	50 kg/år
kadmium	0.5 µg/l	
kväve-tot	5 mg/l	
pH	>7,0	
suspenderat matr.	5 mg/l	5 000 kg/år
tot. extr. alifatiska ämnen	2 mg/l	
tot. extr. aromatiska ämnen	0.5 mg/l	

9. I enlighet med bolagets yrkande nr 10.
10. Sandupplaget vid Enemossen skall så långt möjligt hållas vattentäckt. Om inte vattennivån kan hållas så högt att den diffusa damningen förhindras skall dessa områden istället vattenbegjutas med hjälp av sprinklers eller påföras någon typ av täckskikt som kan godkännas av länsstyrelsen.
11. Kemiska produkter och farligt avfall skall förvaras på ett kontrollerat sätt så att spill eller läckage inte kan nå avloppsledningar, dagvatten eller mark. Drivmedelstankar utomhus skall förses med överfyllnadsskydd och tak samt invallning motsvarande tankarnas volym.
12. Bolaget skall ha en avfallsplan som syftar till att säkerställa en lämplig hantering av avfallet och att avfallsmängderna minskar. Avfallsplanen skall revideras vart femte år i samråd med tillsynsmyndigheten.
13. Bolaget skall upprätta och till länsstyrelsen redovisa en plan för den långsiktiga energihushållningen senast den 30 juni 2003.
14. Bolaget skall upprätta en plan där man anger vilka transportsätt som skall användas för att främja hushållningen med energi och råvaror. Resultatet av redovisas som en punkt i miljörapporten.
15. Sprängning får endast ske vid i förväg bestämd tidpunkt som meddelas de närboende. (Alternativt kan frågan delegeras till länsstyrelsen)

16. Sprängningarna i gruvan skall utföras på ett sådant sätt att svängningshastigheten i bostadsbebyggelse som riktvärde inte överstiger 3 mm/s, uttryckt som högsta hastighet i vertikalled, mätt som toppvärde i sockel på bottenvåningen i närbelägen bebyggelse. (Alternativt kan frågan delegeras till länsstyrelsen).

Bolaget bör under en prövotid om 1 år efter det att brytning av kopparmalm startar utreda utsläpp till vatten av koppar, silver, sulfat, krom VI, tallium samt ammoniak och lämna förslag till eventuella åtgärder och slutliga villkor. Under prövotiden och till dess miljödomstolen bestämmer annat bör ett riktvärde för koppar (totalhalt, ofiltrerat) på 20 µg/l förskrivas.

Kommunstyrelsen samt miljö- och hälsoskyddsnämnden i Askersunds kommun anför bl.a. följande. Från en lokal myndighetshorisont är bulleremissioner från anläggningen av betydelse. Bullersituationen för närboende skall inte tillåtas försämras i samband med produktionsökningen. Inte heller bullervillkor i form av riktvärde under en prövotid skall accepteras. Föreslagen utsläppsnivå för koppar kan accepteras under en prövotid.

TN ägare till fastigheterna Kristineberg 1:36 och Nedre Knalla 1:2, har inget att erinra mot den utökade produktionen men ifrågasätter starkt det utökade sandmagasinet eftersom olägenheterna därifrån redan idag är omfattande, främst genom damning.

TN ifrågasätter rätten att bygga ut sandmagasinet. En höjning av magasinet kommer förutom ytterligare damning, att få återverkningar på TN omkringliggande skogsmark. Det är oklart om ytterligare mark erfordras. Han yrkar att två av de nya dammarna flyttas närmare sandmagasinet.

Det fordras även en mer ingående redovisning hur återställningen av marken skall gå till efter avslutad deponering. TN anser att villkor måste föreskrivas beträffande såväl vallarnas höjd som i fråga om återställningen. Han yrkar att det som villkor föreskrivs att återställningen skall syfta till att återföra marken till produktiv skogsmark samt att kapital reserveras för efterbehandlingen.

TN befarar att läckaget av ämnen till yt- och grundvatten kan komma att förändras genom att sandmagasinet höjs och att även kopparsand kan deponeras. Lakvattnet går till viss del i Björnbäcken som passerar TN marker. Genom det ökade marktrycket kan ytterligare lakvatten komma att pressas genom vallarna och hamna utanför klarningsdammen. Han yrkar att allt läckagevatten återpumpas samt att nya avskärande diken anordnas vid klarningsmagasinet. Han anser att Björnbäcken bör ingå i vattenkvalitetskontrollen samt att denna även bör omfatta fiskprovtagningar.

Bolaget har härefter, som det slutligen bestämt sin talan, föreslagit att följande villkor bör gälla för verksamheten:

1. Om annat ej följer av vad nedan sägs skall verksamheten inklusive åtgärder för att begränsa vatten- och luftföroreningar samt andra störningar till omgivningen bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget i ansökningshandlingarna och i övrigt i ärendet angett eller åtagit sig.

2. Gruvvatten skall avledas till sandmagasinet vid Enemossen på sådant sätt att det inte läcker ut vid Ekershyttestollen.

3. Bolaget skall sträva efter att minska användningen av kemikalier så långt som möjligt. Andra processkemikalier än de som redovisats i ansökningshandlingarna får inte användas utan godkännande av tillsynsmyndigheten. Uppstår meningsskiljaktigheter skall den tvistiga frågan hänskjutas till miljödomstolen.

4. Stoftutsläppet från krossanläggningar ovan jord får som riktvärde inte överstiga 10 mg/m^3 normal torr gas. Från krossanläggningar under jord får stoftutsläppet som riktvärde inte överstiga 20 mg/m^3 normal torr gas.

5. Bolagets efterbehandlingsplan skall omfatta samtliga av bolagets verksamhet berörda områden, fortlöpande efter avslutad brytning. Planen skall successivt revideras i samråd med tillsynsmyndigheten.

6. Verksamheten skall bedrivas så att behovet av industrivatten till minst 50 % i medeltal för år tillgodoses genom återanvändning av vatten från klarningssjön.

7. Sandupplaget vid Enemossen skall så långt det är möjligt med hänsyn till dammsäkerheten hållas vattentäckt. Om inte vattennivån kan hållas så högt att den diffusa damningen förhindras skall dessa områden i stället vattenbegjutas med hjälp av sprinklers eller påföras någon typ av täckskikt som kan godkännas av länsstyrelsen.

8. Kemiska produkter och farligt avfall skall förvaras på ett kontrollerat sätt så att spill eller läckage inte kan nå avloppsledningarna, dagvatten eller mark. Drivmedelstankar utomhus skall förses med överfyllnadsskydd och tak samt invallning motsvarande tankarnas volym.

9. Bolaget skall ha en avfallsplan som syftar till att säkerställa en lämplig hantering av avfallet och att avfallsmängderna minskar. Avfallsplanen skall revideras vart femte år i samråd med tillsynsmyndigheten.

10. Bolaget skall upprätta och till länsstyrelsen redovisa en plan för den långsiktiga energihushållningen senast den 30 juni 2003.

11. Ett kontrollprogram för dammkropparna skall utformas i anslutning till RIDAS rekommendation för nedanstående basinstrumentering och att mätningar utförs enligt följande.

Kontroll av	Metod	Tidsintervall
Läckage	Mätöverfall	Kontinuerlig mätning
Sättning och sido-rörelse av krön	Mätbrunnar i dammkrön	Halvårsmätning
Sättning i slänter	Släntdubbar	Varje halvår
Portryck i Tätzon	Portrycksmätare	Årlig mätning
Vattenstånd i stöd-fyllning	Vattenståndsrör	Halvårsmätning
Vattenstånd/portryck i undergrund	-	Halvårsmätning

Såvitt avser villkor för utsläpp till vatten föreslår Zinkgruvan Mining AB att frågan uppskjuts under en prövotid som löper två år från det att tillstånd avseende utökad produktion respektive rätt att bryta kopparmalm tagits i anspråk. Till dess annat förordnas skall följande provisoriska villkor gälla.

A. Halten zink i utgående vatten från klarningssjön får uppgå till högst 0,5 mg/l i medeltal för år.

B. Halten suspenderat material i vatten från klarningssjön får uppgå till högst 5 mg/l som riktvärde i medeltal för år.

C. pH i utgående vatten från klarningssjön får som riktvärde inte underskrida 7.

D. Halten koppar i vatten bör som riktvärde inte överstiga 20 µg/l i medeltal för år för filtrerat prov.

E. Frågan om slutliga villkor avseende buller uppskjuts under en prövotid omfattande tre år. Till dess annat förordnas gäller följande.

Bullret från verksamheten skall begränsas så att det som riktvärde inte ger upphov till högre ekvivalent ljudnivå i närliggande bostadsområden än 55 dB(A) dagtid (kl. 07-18), 50 dB(A) kvällstid (kl. 18-22), och 45 dB(A) nattetid (kl. 22-07). Nattetid skall dessutom som riktvärde gälla att momentantvärden får uppgå till maximalt 55 dB(A) inom samma områden. Om ljudet innehåller hörbara tonkomponenter skall angiven ekvivalentvärden minskas med 5 dB(A).

Före utgången av respektive prövotid skall bolaget till Miljödomstolen redovisa hittillsvarande erfarenheter samt i förekommande fall föreslå begränsningsåtgärder samt även slutliga villkor.

Bolaget motsätter sig krav på ekonomisk säkerhet för efterbehandlingsåtgärder liksom
TN krav på minskning av det utökade sandmagasinets yta.

DOMSKÄL

Den av sökanden i målet upprättade miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven på en sådan beskrivning enligt bestämmelserna i 6 kap. miljöbalken och bör därför godkännas.

Gruvverksamheten har bedrivits i området sedan lång tid. Remissmyndigheterna har inte ifrågasatt verksamhetens tillåtlighet. Inte heller miljödomstolen finner att det föreligger hinder enligt miljöbalken mot den sökta verksamheten med hänsyn till de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap., hushållningsbestämmelserna i 3-4 kap., planbestämmelserna i 16 kap. 4 §, eller mot miljöbalkens bestämmelser i övrigt. Som kommer att utvecklas i det följande visar utredningen att verksamheten inte bedrivs på ett sådant sätt att gällande bullervillkor innehålls. Med tanke på att verksamheten relativt nyligen har tagits över av bolaget och att åberopade missförhållande inte kan kopplas till övertagandet, finner miljödomstolen inte skäl för att nu närmare utreda tillståndsfrågan i förhållande till bestämmelserna om s.k. vandelsprövning i 16 kap. 6 § miljöbalken. Tillstånd skall därför lämnas.

Bolaget har uppgett att de brytvärda zinkmineraliseringarna beräknas ge en fortsatt drifttid av uppskattningsvis 15 år framåt. Med hänsyn till detta samt det faktum att vattenrecipienten uppvisar störningar vars orsakssamband inte är klarlagda, bör tillståndets giltighet begränsas till 15 år.

För utsläpp av stoft till luft bör villkor fastställas i enlighet med vad sökanden godtagit. Det är viktigt att så långt möjligt begränsa den diffusa damningen från sandupplaget. Det ankommer i första hand på bolaget att se till att utrustningen för vattenbegjutning fungerar på ett tillfredsställande sätt samt att täckning sker så snart detta är möjligt. Det bör överlåtas på tillsynsmyndigheten att föreskriva de ytterligare villkor som kan fordras i detta hänseende.

Det är osäkert vad de av bolaget aviserade processförändringarna samt utvinningen av kopparmalm kan komma att betyda för föroreningsinnehållet i det vatten som släpps ut från klarningsmagasinet. Frågan om villkor för utsläpp till vatten bör därför sättas på prövotid under vilken bolaget närmare skall undersöka föroreningsinnehållet och möjligheten att begränsa detta. En redovisning bör ske efter två år, varvid miljödomstolen kan komma att

förlänga prövotiden i det fall erfarenhet av brytning av kopparmalm fortfarande saknas. Som provisoriska föreskrifter bör gälla nuvarande villkor samt det av bolaget yrkade begränsningsvärdet för utsläpp av koppar, dock på ofiltrerat prov.

Allt läckagevatten av betydelse bör samlas upp och återpumpas. Frågan om ytterligare villkor bör överlåtas till tillsynsmyndighetens avgörande.

Av villkor 5 i koncessionsnämndens tillståndsbeslut från den 15 september 1989 följer att tillståndsinnehavaren allt sedan beslutet vann laga kraft varit skyldig att vidta sådana skyddsåtgärder att bullret från verksamheten inte överstiger de immissionsnivåer som anges i villkoret. Av den externbullerutredning som bolaget har gett in framgår emellertid att villkoret överskrids under hela dygnet samt att det krävs omfattande bullerdämpande åtgärder för att nivåerna skall kunna innehållas. Orsaken till att bullervillkoret inte följs, trots att verksamheten har bedrivits under relativt lång tid, har inte klarlagts i detta mål. Dock tyder utredningen på att det under tillståndstiden genom anmälningsförfarande har tillåtits ändringar av verksamheten, ändringar som negativt har påverkat bullersituationen för omgivningen.

Bolaget har yrkat att nuvarande immissionsnivåer omformas till riktvärden under en prövotid. Med riktvärde avses ett värde som, om det överskrids, innebär en skyldighet för tillståndshavaren att vidta åtgärder så att värdet kan hållas. Det innebär att värdet måste vara möjligt att innehålla vid en avvägning enligt grunderna i 2 kap. 3 och 7 §§ miljöbalken. Av bullerutredningen framgår dock att detta inte är möjligt idag. Det saknas därför laglig grund att föreskriva ett riktvärde för buller med den immissionsnivå som bolaget har yrkat.

Miljödomstolen finner, med beaktande av den långa tid som har förflutit sedan koncessionsnämndens beslut, att det inte kan anses orimligt för bolaget att nu vidta de redovisade åtgärder som erfordras för att de immissionsnivåer som gällt sedan tidigare skall kunna innehållas. Det finns därför inte skäl för att sätta frågan på prövotid. En långsiktigt högre bullerimmission får i detta fall anses kunna medföra olägenhet av väsentlig betydelse för människors hälsa. Med hänsyn till att arbetena måste bedrivas etappvis med återkommande uppföljning av erhållet resultat, skall villkorsnivån inte gälla förrän efter tre år.

För tiden fram till dess torde en immissionsnivå inte har någon styrande inverkan på den faktiska bullersituationen varför en sådan inte bör fastställas.

För hushållning med energi och råvaror bör villkor om upprättande av planer fastställas i enlighet med parternas samstämmiga uppfattning. Frågan om villkor för att reglera vibrationer och användningen av nya processkemikalier liksom den närmare utformningen av egenkontrollen bör överlåtas till tillsynsmyndigheten. Eventuella tvister beträffande tolkningen bör komma under miljödomstolens prövning först efter överklagande i sedvanlig ordning.

Verksamheten får anses ha ett uttalat efterbehandlingsbehov vars omfattning redan idag kan överblickas. Det finns därför anledning att göra tillståndet beroende av att bolaget ställer säkerhet för kostnaderna för efterbehandling och andra återställningsåtgärder. Vid beräkning av säkerhetens storlek kan bolagets kostnadsuppgifter i den tekniska beskrivningen tjäna som utgångspunkt.

Den befintliga planen för efterbehandling skall revideras med hänsyn till nu lovgiven verksamhet. Det saknas idag underlag för föreskrift om den framtida markanvändningen på sandmagasinet. Detta får istället behandlas inom ramen för efterbehandlingsplanen och överlåtas till tillsynsmyndighetens avgörande.

Det finns skäl för att medge yrkandet om verkställighetsförordnande.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga

Överklagande senast den 5 december 2002

Anders Bengtsson Bertil Varenius

I avgörandet har deltagit rådmannen Anders Bengtsson, ordförande, miljörådet Bertil Varenius samt sakkunniga ledamöterna Kerstin Kellerman och Stenlnge Arnesson.